

Regionální muzeum v Litomyšli

zřizované Pardubickým krajem

TISKOVÁ ZPRÁVA

20. květen 2025

NOVINKY

Výstava v Portmoneu

Rozbil jsem cylindr u lampy za zvláštních mystických okolností.

Josef Váchal ve Sbírce Viléma Trmala

14. červen – 14. září 2025

Výstava mapuje více než čtyři desítky let setkávání sběratele Viléma Trmala (1949–2013) s dílem Josefa Váchala (1884–1969). Od happeningů v dobách hluboké normalizace, kdy spolu s ostatními podobně smýšlejícími spiklenci hrával o jeho grafické listy ping-pong, přes nesčetné návštěvy bibliofilů, pamětníků a antikvariátů napříč republikou, po diskrétní schůzky s majiteli aukčních síní.

Expozice se soustředí především na méně známá či veřejnosti běžně nedostupná díla, jakými kromě jiných jsou akvarely *Autoportrét*, *Prášilský potok*, olejomalba *Šumava*, dřevoryty *První barevný holzschnitt*, *Smrtící plyn*, *Durman*, cyklus *Grotesky*, Váchalovy pracovní výtisky *Krvavého románu* a *Receptáře barevného dřevorytu*.

JUDr. Vilém Trmal byl právník, sběratel, antikvář, spoluzakladatel Českého antikvariátu ATA, pořadatel 35 aukcí pro Sdružení přátel krásných tisků a autor čtyř desítek aukčních katalogů. A když mu krátce po absolutoriu vysoké školy vážná nemoc znemožnila věnovat se svému občanskému povolání naplno, stal se pravidelným návštěvníkem pražských antikvariátů a rozšířil svůj zájem o fotografie, grafiky, kresby, obrazy. Sbírka vznikala bezmála půl století s jediným záměrem – dělat svému majiteli radost. Nyní je postupně zpřístupňována veřejnosti, aby mohla dělat radost ostatním.

Vernisáž výstavy se uskuteční v pátek 13. června 2025 od 18.30.

Výstava je součástí Smetanovy výtvarné Litomyšle.

(Hana Klimešová)

Nová kniha

Josef Váchal

Takovej extravuřt ze Studeňan

Z dopisů zasílaných Hubertu Haklovi mezi lety 1947 a 1951

Dopisy Josefa Váchala určené vinohradskému sběrateli exlibris Hubertu Haklovi odrážejí nové politické a ekonomické poměry země, nedostatek kvalitního materiálu na rytí dřevorytů, stejně jako neveselé vyhlídky pro podnikatele a umělce. Josef Váchal nastalé poměry vtipně glosuje, jeden z dopisů nazývá *Kázáním perníkářům na všechny neděle a svátky až do oteplení!* Naráží tak na Haklovo obchodování s cukrovinkami. Váchal mimo jiné vyčítá exlibristům, že lepší kněhoznačky do knih oslavují lidi jako je „Kléma Antonius Zápotocký“, a dodává, že kdyby on sám se přidržel „Boha“ a Zdeňka Nejedlého, mohl dnes úspěšně malovat. Bohem myslí „nebeského otce z Kremlu“.

Čtenář se zas a znovu stává svědkem Váchalových tirád, osočování, ironických šlehů, „žvanění“, okázalého pobuřování, nejrůznějších konspiračních teorií, ne(z)řízeného smyslu pro humor či dojemných scén.

Publikace vznikla pro Sbírku Viléma Trmala. Vychází ve spolupráci nakladatelství Kodudek a Regionálního muzea v Litomyšli. Redaktorem je Pavel Hájek. Kniha bude k zakoupení v Portmoneu – Museu Josefa Váchala, na jeho e-shopu a na e-shopu nakladatelství Kodudek.

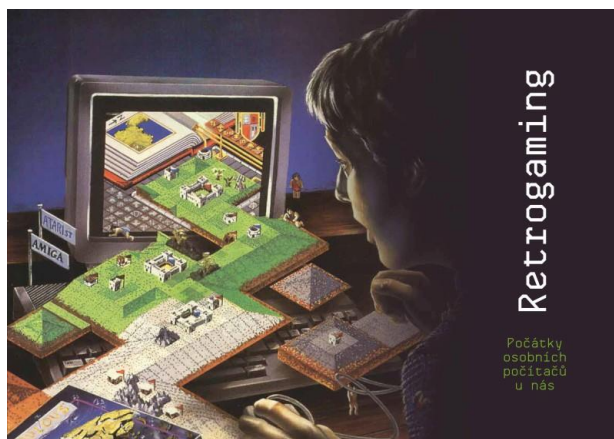
(Hana Klimešová)

Nová kniha

Retrogaming – počátky osobních počítačů u nás

Regionální muzeum v Litomyšli vydalo katalog ke své putovní výstavě *Retrogaming – počátky osobních počítačů u nás*.

Kniha zachycuje historii výpočetní techniky od počátků po polovinu 90. let 20. století. Věnuje pozornost počítačům a herním konzolám československým (IQ 151, PMD, Didaktik...) i zahraničním (Apple, Atari, Commodore, IBM, Nintendo, Sega, Sinclair...).

V druhé půlce katalogu si čtenář připomene velké herní hity, některé známé dodnes (Prince of Persia, Doom...), některé pozapomenuté. Nechybí ani stručný přehled dobových herních časopisů nebo zajímavosti o pirátství.

Autorem textů je Petr Chaloupka, katalog graficky ztvárnil Václav Knettig.

(Petr Chaloupka)

Dílna pro veřejnost v Portmoneu

Zahodte štětec, chopte se špachtle!

pátek 30. května 2025 od 17 hodin

Kurz malby zahájíme krátkým teoretickým úvodem o barvě, světle a prostoru. Společně si ukážeme, jak pracovat s malířskou špachtlí, a jak s ní správně míchat a nanášet barvy ve velkorysých tazích. Budeme se snažit využívat jejich různorodých možností od reliéfní dynamické malby až po „tisk“ detailů a křehkých linií. Přijďte si vyzkoušet nový způsob malby, který můžete později využít v jakýchkoliv námětech – od abstrakce, přes plenér až po figurální motivy. Kurz povede malířka Veronika Bílková, kterou v Litomyšli již jistě nemusíme představovat.

Na dílnu je nutné se předem přihlásit na email klimesova@rml.cz. Kapacita je 10 osob. Vhodné pro dospělé a děti od 10 let. Cena dílny je 400 Kč včetně vstupu do expozice. Portmoneum bude otevřeno výhradně pro účastníky kurzu. Vše potřebné máme v dílně k dispozici.

(Hana Klimešová)

Přednáškový cyklus

Katovské řemeslo a Litomyšl

sobota 31. května od 14 hodin

Katovské řemeslo a činnost mistrů ostrého meče náležela k důležitým součástem života mnoha českých měst v minulosti a podobně tomu bylo i v Litomyšli. Dodnes zde stojí katovna, tedy dům, v němž litomyšlský kat bydlel.

Zveme Vás na dvě navazující přednášky k tomuto tématu, které se uskuteční v sobotu 31. května od 14 hodin:

Jak žil litomyšlský kat

Litomyšlský kat František Hořínek (1752–1831) díky svému povolání náležel k tzv. sníženým lidem, ale byl to zároveň člověk zámožný a bohabojný. Dozvíte se mnoho zajímavého o něm i jeho rodině a také o každodenním životě lidí jeho stavu.

Přednáší Ondřej Fafejta.

Meče spravedlnosti, popravky a Litomyšl

Popravčí meče nejsou jen symbolem temné minulosti – bývaly nástrojem práva, spravedlnosti i poslední šance na čestnou smrt. Přednáška vás zavede do doby, kdy byly rozsudky smrti součástí běžného života. Dozvíte se, jak popravčí meče vypadaly, čím se lišily od jiných zbraní, a jak probíhalo stětí. Podrobně si také prohlédneme unikátní meč litomyšlského kata.

Nahlédneme i do osudů obyvatel Litomyšle – lidí, kteří tu žili, pracovali i hřešili – a jejichž zločiny, přečiny i všelijaké „alotrie“ se zapsaly do paměti města.

Přednáší Matyáš Kubíček.

Přednášky pro veřejnost, mezi nimiž si uděláme krátkou přestávku na drobné občerstvení, budou součástí celodenního setkání potomků katovských rodů. I s nimi se tedy na přednáškách můžete potkat.

(René Klimeš)

*Popravčí meč litomyšlského kata z roku 1620.
I tento meč si během přednášek budete moci prohlédnout.*

Dětská herna

od 7. června 2025

Hrají si vaše děti rády? A co vy dospělí? Jestli ano, tak právě pro vás je otevřena naše dětská herna. Je to místo pro volné hraní dětí s rodiči a najdete zde několik zastavení či koutků, kde budou připravené různé aktivity určené nejen ke hraní, ale také k tvoření. Můžete se těšit na obří lego, dřevěnou stavebnici, domeček, kuchyňku, obchod a další hračky. Na své si přijdou kluci i holčičky. Věříme, že návštěva naší herny bude pro všechny příjemným zážitkem a relaxací během prohlídky muzea.

(Renata Kmošková)

Vstup zdarma na Den Pardubického kraje

20. červen 2025

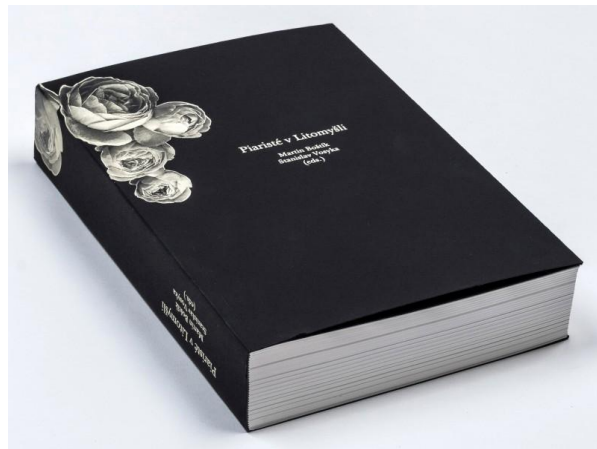
Letos slaví všechny české a moravské kraje 25 let od svého vzniku. A Pardubický kraj, zřizovatel Regionálního muzea v Litomyšli, toto výročí oslaví v pátek 20. června tradičním Dnem Pardubického kraje. U této příležitosti budou hlavní budova litomyšlského muzea, Rodný byt Bedřicha Smetany i Portmoneum – Museum Josefa Váchala po celý den otevřeny zdarma. Těšíme se na Vaši návštěvu!

Kompletní program akce je zveřejněn na webu: <https://www.pardubickykraj.cz/den-pardubickeho-kraje>

(René Klimeš)

Muzeum získalo první místo v soutěži Gloria musaealis

Regionální muzeum v Litomyšli se umístilo na prvním místě v 23. ročníku Národní soutěže muzeí Gloria musaealis 2024 v kategorii Muzejní publikace roku s knihou *Piaristé v Litomyšli*. Vyhlášovatelem soutěže je Ministerstvo kultury, Asociace muzeí a galerií České republiky a Český výbor ICOM, z. s. Slavnostní vyhlášení vítězů se konalo 15. května 2025 ve Smetanově síni Obecního domu v Praze. Na dalších místech se v této kategorii umístily významné badatelské projekty Národní galerie a Uměleckoprůmyslového muzea v Praze.

Publikace obsahuje dvanáct studií, které komplexně pojednávají o působení členů litomyšlské komunity řádu zbožných škol. Představuje dějiny piaristické koleje od jejího vzniku do současnosti, seznamuje s architekturou piaristických staveb, jejich malířskou a sochařskou výzdobou, piaristickým školským systémem, náboženským životem, řádovou hudbou či školním divadlem. Vydalo ji Regionální muzeum ve spolupráci s Městskou galerií Litomyšl. Jejího grafického ztvárnění se skvěle chopil Jiří Lammel.

Soutěžní ročník probíhal od 1. ledna 2024 do 28. února 2025 a soutěžilo v něm celkem 72 muzeí a galerií z celé České republiky, které přihlášily 110 projektů ve třech hlavních soutěžních kategoriích: Muzejní výstava roku, Muzejní publikace roku a Muzejní počin roku.

Národní soutěž muzeí Gloria musaealis si klade za cíl upozornit veřejnost na špičkové výkony v oboru muzejnictví – při tvorbě výstav a nových expozic, prezentování muzejních sbírek v odborných publikacích či při záchraně a zpřístupňování objektů i lokalit našeho kulturního dědictví.

Více o soutěži a jejích výsledcích na:

https://www.cz-museums.cz/news/gloria_musaealis/titulni/70648-vysledky-23-rocniku-narodni-souteze-muzei-gloria-musaealis.

Záznam z předávání cen naleznete na <https://www.youtube.com/watch?v=ys1lWIRl0Is> (naše cena: 57. minuta).

(René Klimeš)

Nový krátký videodokument

Magdalena Dobromila Rettigová a Litomyšl

U příležitosti 240 let od narození a 180 let od úmrtí nejslavnější české kuchařky vznikl krátký dokumentární film, který přibližuje především její život v Litomyšli a památky, které se na ni dochovaly. Posledních jedenáct let života Rettigové je spjatých s Litomyšlí. I tady pořádala kurzy, na kterých vzdělávala dívky a pokračovala v psaní vlasteneckých knih. I když *Domácí kuchařku* vydala v roce 1826 ještě za pobytu v Rychnově nad Kněžnou, do litomyšlského období datujeme nejvíce jejích publikací o vaření. Ať už se jedná o další česká a německá vydání *Domácí kuchařky*, *Pojednání o telecím mase* (1843), *Kafíčko a vše, co je sladké* (1843) nebo *Dobrou radu slovanským venkovánkám...* (1838) a *Mladou hospodyňku...* (1840). Dokument představuje největší sbírku

památek na M. D. Rettigovou, ať předměty z depozitáře nebo ty vystavené ve stálé expozici Regionálního muzea v Litomyšli. Nechybí prohlídka míst spojených s Rettigovou v Litomyšli ani pozvánka na městské Gastronomické slavnosti.

Krátký dokument měl svou premiéru 15. května 2025 na tiskové konferenci pro novináře v Bratislavě pořádané tamní centrálou cestovního ruchu CzechTourism. Pozvánka směřovala nejen na *Gastronomické slavnosti M. D. Rettigové* a do Litomyšle, ale také na výstavu Státní vědecké knihovny v Olomouci *O kuchařském umění* instalovanou v Českém domě v Bratislavě nebo do Jihočeského divadla v Českých Budějovicích, kde se diváci stávají součástí představení, při kterém se vaří a hoduje. CzechTourism nejen takto podporuje poznávání Česka prostřednictvím gastronomie.

Film o M. D. Rettigové a Litomyšli je ke zhlédnutí na youtube RML:
<https://youtu.be/QvUHoFHGNhE>.

(Hana Klimešová)

PROBÍHÁ

Výstava

Zdeněk Burian – Dobrodružství pravěku

17. květen – 19. říjen 2025

Výstava *Zdeněk Burian – Dobrodružství pravěku* nabízí dětem i dospělým neobyčejné setkání s hrdiny pravěkého světa skrze strhující příběhy. Ústřední linií výstavy tvoří ilustrace Zdeňka Buriana ke slavným knihám Eduarda Štorcha s pravěkou tematikou ze sbírek hořického muzea (*Lovci mamutů, Osada Havranů, Minehava, U veliké řeky, Volání rodu, V šeru dávných věků, Bronzový poklad*). Obrazy jsou doplněny dobovými archeologickými nálezy, z velké části z našeho regionu – pozůstatky po paleolitických lovcích či bronzovými poklady... Nechybí ani pravěká herna pro děti nebo malá školní třída vyzdobená Burianovými obrazy.

Komentované prohlídky pro veřejnost se budou konat na podzim.

Prohlídky výstavy pro školy je nutné objednat předem.

Kontakt pro základní školy: kmoskova@rml.cz, tel. 461 611 162.

Kontakt pro střední školy: dubec@rml.cz, tel. 606 358 229.

Výstava vznikla ve spolupráci s Krkonošským muzeem v Jilemnici, Městským muzeem a galerií v Hořicích a spolkem Bacrie.

(Petr Chaloupka, Jana Němcová)

Výstava

Druhá světová válka v Litomyšli

8. květen – 14. září 2025

Výstava k 80. výročí konce druhé světové války představuje její průběh v Litomyšli a okolí. Pojednává o situaci v litomyšlském okrese v roce 1938, územních ztrátách po mnichovské dohodě, poměrech po vzniku protektorátu či působení německého živlu v Litomyšli. Věnuje se činnosti místních odbojových skupin, účasti obyvatel na zahraničním odboji, problematice kolaborace, situaci v době heydrichiády, židovské otázce, průběhu osvobození a odsunu Němců. Prezентuje také několik obrazů malířů Josefa Matičky a Františka Ropka s válečnou tematikou zapůjčených z Městské galerie Litomyšl.

Návštěvníci mohou v jejím rámci zhlédnout unikátní jedenáctiminutový film složený ze záběrů pořízených v Litomyšli 9. a 10. května 1945, který je společným dílem litomyšlského advokáta Stanislava Bubeníčka a učitele Jana Hendrycha.

Vernisáž výstavy se uskuteční ve středu 7. května v 17 hodin.

Komentované prohlídky pro školy a organizované skupiny (od deseti osob výše) je možno domluvit po dobu trvání výstavy. Vstupné na výstavu bez navýšení za komentovanou prohlídku.

Kontakt pro základní školy: kmoskova@rml.cz, tel. 461 611 162.

Kontakt pro střední školy: bostik@rml.cz, tel. 777 659 434.

Komentované prohlídky pro veřejnost v termínech:

- neděle 15. června, ve 14 hodin
- neděle 14. září, ve 14 hodin

Provázet bude autor výstavy PhDr. Martin Boštík. Vstupné na výstavu bez navýšení za komentovanou prohlídku.

Krátký dokumentární film o dění v Litomyšli v době druhé světové války, který jsme pro vás připravili, můžete shlédnout zde: <https://youtu.be/vUUimG8aruM>.

(Martin Boštík)

Malá výstava

Urozená paní Léna

Magdalena Dobromila Rettigová v Litomyšli

16. květen – 31. srpen 2025

Výstava představuje životní osudy spisovatelky Magdaleny Dobromily Rettigové, od jejíhož narození uplynulo v lednu letošního roku již 240 let. Paní Rettigová, která se stala známou především díky sepsání české kuchařské knihy, se do Litomyšle přistěhovala s rodinou v roce 1834. Nejmladší syn Josef tu začal studovat na piaristickém gymnáziu, jež předurčilo jeho životní dráhu. Právě z pozůstalosti piaristy

Josefa Ondřeje Rettiga pochází velká část písemného archivu rodiny Rettigových, která je na výstavě k vidění. Návštěvníci budou mít vzácnou možnost prohlédnout si také většinu památek na paní Dobromilu, jež jsou dodnes uchovávány v muzejních sbírkách.

Rukopisy Magdaleny Dobromily Rettigové, které jsou součástí největší písemné pozůstalosti této autorky, procházejí v letošním roce restaurováním a jsou připravovány k následné digitalizaci. Na sklonku letošního roku budou první dva rukopisy, a to *Životopis* a *Mladá hospodyňka v domácnosti*, zpřístupněny v digitální knihovně rukopisů Manuscriptorium.

(Miluše Vopařilová)

DLOUHODOBÉ PROGRAMY

Expozice

Litomyšl – město kultury a vzdělanosti

Více informací k expozici naleznete zde:
<http://www.rml.cz/cs/muzeum/expozice.html>

Expozice
Litomyšl
– město kultury
a vzdělanosti

Permanentky pro školy

Regionální muzeum v Litomyšli nabízí speciální permanentky, které za zcela symbolickou částku umožní celoroční návštěvy muzea školním třídám. Více zde: <http://www.rml.cz/cs/informace/pro-navstevniky.html>

PUTOVNÍ VÝSTAVY LITOMYŠLSKÉHO MUZEA

Retrogaming

Počátky osobních počítačů u nás

10. červen – 7. září 2025, Regionální muzeum Skuteč

Interaktivní výstava historických počítačů a počítačových her
– více zde:

<https://www.rml.cz/cs/novinky/aktualita/retrogaming-pocaty-osobnich-pocitacu-u-nas-2025-06-10>

Čtení pod lavicí

Časopisy pro děti a mládež od počátků po rozpad Československa

3. červen – 21. září 2025, Podbrdské muzeum (Rožmitál pod Třemšínem)

Interaktivní výstava dětských časopisů se spoustou her, zajímavostí a ukázek komiksů – více zde:

<https://www.rml.cz/cs/novinky/aktualita/cteni-pod-lavici-2025-06-03>

Krvavý román Josefa Váchala

1. duben – 31. srpen 2025, Červený domek Petra Bezruče v Kostelci na Hané

Výstava je věnována nejznámějšímu tisku Josefa Váchala, který vydal v roce 1924 v nákladu 17 exemplářů.

Informace o putovních výstavách nabízených RML naleznete zde:

Čtení pod lavicí – <http://www.rml.cz/cs/informace/pro-muzea/cteni-pod-lavici.html>

Retrogaming – <http://www.rml.cz/cs/informace/pro-muzea/retrogaming.html>

Zmatené peníze – <http://www.rml.cz/cs/informace/pro-muzea/zmatene-penize.html>

Astronomické tradice – <http://www.rml.cz/cs/informace/pro-muzea/astronomie.html>

Krvavý román Josefa Váchala – <https://www.portmoneum.cz/portmoneum/putovni-vystavy>

Litomyšl – hlavní město současné české architektury – <https://www.rml.cz/cs/informace/pro-muzea/architektura.html>

Otevírací doba – hlavní budova

Út–Pá: 9.00–12.00, 13.00–17.00

So–Ne: 9.00–17.00

letní prázdniny Út–Ne: 9.00–17.00

Otevírací doba – Rodný byt Bedřicha Smetany

květen – září: Út–Ne: 9.00–12.00, 13.00–17.00

říjen – duben: Čt–Ne: 9.00–12.00, 13.00–17.00

Otevírací doba – Portmoneum – Museum Josefa Váchala

duben, říjen: So, Ne: 9.00–12.00, 13.00–17.00

květen – září: Út–Ne: 9.00–12.00, 13.00–17.00

Přístup pro handicapované návštěvníky

Hlavní budova muzea je plně bezbariérová včetně toalet (vchod z Jiráskovy ulice).

Rodný byt Bedřicha Smetany není bezbariérový. Je přístupný pouze s vlastním asistentem a po předchozí domluvě.

Portmoneum – Museum Josefa Váchala není bezbariérové (několik schodů, úzké průchody apod.), přístupné je pouze s vlastním asistentem.

Tiskový servis:

Regionální muzeum v Litomyšli, tel: 461 615 287, email: info@rml.cz

Pokud máte zájem o více informací ohledně výstav a projektů, kontaktujte následující pracovníky:

Archeologie – Mgr. Jana Němcová, Ph.D., 739 031 857, nemcova@rml.cz

Portmoneum – Mgr. Hana Klimešová, 777 840 425, klimesova@rml.cz

Dětské programy – Renata Kmošková, 461 611 162, kmoskova@rml.cz

Kati – Mgr. René Klimeš, 739 031 849, klimes@rml.cz

Druhá světová válka / Astronomické tradice – PhDr. Martin Boštík, 461 614 626, bostik@rml.cz

Zdeněk Burian / Retrogaming / Zmatené peníze / Čtení pod lavicí – Mgr. Petr Chaloupka, 605 508 753, chaloupka@rml.cz

Kde pracovníci muzea sídlí?

V hlavní budově (Jiráskova 9) a v budově zámeckého pivovaru v Litomyšli (Jiráskova 133), část B, vstup z ulice Jiráskova.

Pro badatele:

Badatelna je otevřena v pracovních dnech po předchozí domluvě s jednotlivými kurátory.

Změna programu vyhrazena!